

Het verhaal van Vrouwe Johanna Maria Sophia Julia van Roman en Johan Jacob Haggenmacher

Landgoed Dassenberg is een eeuwenoud landgoed, waarvan de geschiedenis terug voert tot de 15e eeuw^{xx}. Het landgoed Dassenberg ligt verscholen langs de Halsterseweg tussen Steenbergen en Lepelstraat. Dit landgoed is privébezit en niet voor het publiek toegankelijk. Aan de Halsterseweg is een boswachterswoning c.q. tramhalte zichtbaar en aan het einde van de oprijlaan geeft een landhuis in de verte zich prijs.

Landgoed Dassenberg heeft door de eeuwen heen vele bewoners en pachters gekend. In 1719^{xx} koopt Hendrick de Bère het landgoed en door vererving komt Landgoed Dassenberg in handen van achterkleindochter Vrouwe Johanna Maria Sophia Julia van Roman.

Vrouwe Johanna Maria Sophia Julia van Roman, eigenaresse van het landgoed Dassenberg overlijdt op 23 april 1843ⁱ in het huis van de Coletta des Champs^{iv}. Zij was weduwe van Johannes Wilhelmus Allebes, en ze woonde op de huidige Blauwstraat 78 in Steenbergen. Tegenwoordig is op dit adres Peet's Bloemenshop gevestigd. Vrouwe Sophia^v had twee weken voor haar overlijden haar testamentⁱⁱ aangepast. Zij stelde haar neef Onno van den Santheuvel, die in Maastricht woonde, als enige en algemene erfgenaam aan i.p.v. haar echtgenoot Johan Jacob Haggenmacherⁱⁱⁱ. Onno van den Santheuvel legde bij de notaris^{iv} vast, dat hij na het opstellen van de boedelbeschrijving de mogelijkheid zou hebben om van de nalatenschap af te zien. Met dit gegeven begint een bijzonder verhaal.

Vrouwe Sophia, geboren op 20 maart 1787, in Steenbergen is enig kind van Alexander Sigismund en Vrouwe Lidia Sara de Bèreⁱ. Zij groeide op op het landgoed Dassenberg^v, wat Vrouwe Lidia Sara de Bère door nalatenschap^{iv} in eigendom kreeg.

Vrouwe Sophia legt begin juni 1829^{vi} samen met haar toekomstige echtgenoot Johan Jacob Haggenmacher huwelijksvoorwaarden bij de notaris vast. Deze twintig jaar jongere man is in het Zwitserse Winterthur geboren. Zij trouwen op voorwaarden, dat alle bezittingen en schulden voor hun huwelijk in het bezit blijven van hem of haar en dat alle bezittingen, schulden en inkomsten na de huwelijksvoltrekking gemeenschappelijk worden. Twee weken later op 17 juni 1829^{vii} stappen zij in Steenbergen in het huwelijksbootje.

De eerste jaren van hun huwelijk verlopen voorspoedig. Ze wonen op het landgoed Dassenberg, twee keer per jaar houdt Johan Jacob Haggenmacher een publieke verkoop^{viii}, waarbij hij vooral bomen en struiken, takkenbossen, mutsaard, enz., die op het landgoed groeien openbaar verkoopt. Soms verkopen zij ook vee of wat huisraad en de opbrengsten variëren van 100 tot 1000 gulden. Het huwelijk van dit echtpaar blijft kinderloos^{ix}.

Zij kopen samen land, roerende en onroerende goederen aan in de jaren van hun huwelijk, die door de voorwaarden van huwelijk op deze manier gemeenschappelijk worden. Echter begin juni 1842 gaan zij naar de notaris^{ix} om voorwaarden vast te leggen tot het scheiden van tafel en bed. Zij zijn echter niet over een nacht ijs gegaan. In hun huwelijksvoorwaarden regelden zij, dat roerende en onroerende goederen, die tijdens hun huwelijk in hun bezit kwamen gemeenschappelijk zouden zijn. Ze verkopen^x in april 1842 een deel van hun huisraad. Naast gewone huisraad als kop en schotel, theeservies en vergiet zitten in de verkochte goederen ook opvallende zaken muziek-instrumenten, een harmonica, een aantal trommelfluiten en een orgeltje, maar ook jachtgeweren met hagel en pistolen. Verder een dam-, kegel- en dominospel, een vogelkooi en 3 paarden met bijhorende

Johan Jakob Haggenmacher (1807-1882)

attributen. Ook gaan de buitenplaats met het herenhuis en de siertuin in de verhuur^{xi}, net als een aantal zaai- en weilanden en andere woningen, die in het bezit zijn van het echtpaar. Tot slot, op 22 april 1842, als voorbereiding op hun scheiding, sluiten ze een voorlopige verkoop.^{xii} Ze verkopen het omvangrijke landgoed Jagersrust in Moerstraten met bijbehorende landerijen, hoeve en arbeidershuisje. Op 6 mei 1842 is de verkoop^{xiii} definitief. De opbrengst van deze verkoop is 24.000 gulden. Johan Jacob Haggenmacher is van mening, dat hij de afgelopen tijd 20.000 gulden uit eigen middelen heeft geïnvesteerd ter verbetering van het onroerend goed. Hij eist daarom dit bedrag op, zodat er nog 4.000 gulden samen te verdelen valt. Vrouwe Sophia stemt hier mee in...

Twee jaar later gaan zij terug naar de notaris^{xiv} en regelen hier een schikking omtrent de voorgenomen scheiding van tafel en bed. In deze schikking staat dat Johan Jacob Haggenmacher tot de uitspraak van de rechter de roerende en onroerende goederen zal blijven besturen volgens de wet. Vrouwe Sophia zal het huis op de Dassenberg verlaten en haar intrek nemen bij Coletta des Champs. Deze dame is weduwe van Johannes Wilhelmus Allebes, winkelierster van beroep en woont Steenberg. Alle woningen op de Dassenberg zijn intussen verhuurd en de siertuin wordt onderhouden. Vrouwe Sophia hoeft zich geen zorgen over haar landgoed te maken. Tot slot zal Johan Jacob Haggenmacher vanaf de scheiding 50 gulden per maand aan Sophia voor levensonderhoud betalen.

Vrouwe Johanna Sophia trekt in bij de weduwe van Allebes en de arbeiders, die voorheen ook al op het landgoed Dassenberg woonden, onderhouden het landgoed.

Johan Jacob Haggenmacher houdt in januari 1843 voor de laatste keer zijn halfjaarlijkse publieke verkoop van bomen en ander hout^{xv} om vervolgens begin februari 1843 voor onbepaalde tijd een lange reis^{xvi} te gaan maken. Hij stelt Adriana Paulowitz von Hubino, een 39-jarige jonge dame, die in het herenhuis op het landgoed Dassenberg woont^{xvii}, aan als zaakwaarneemster. Zij regelt alle zaken van Johan Jacob Haggenmacher, van het innen van de huur tot het betalen van rekeningen tijdens zijn afwezigheid. Zo vertrekt Johan Jacob Haggenmacher en Vrouwe Sophia, nog steeds haar wettige echtgenoot, van het toneel.

Op 10 april 1843 gaat Vrouwe Sophia nog een laatste maal naar de notaris om haar testamentⁱⁱⁱ te veranderen. Eerder liet ze alles na aan haar echtgenoot, maar verandert ze deze in haar neef Onno van den Santheuvel, die in Maastricht woont.

In dit testament krijgt Hendrik van den Kieboom 500 gulden voor trouwe diensten. Ze laat Coletta des Champs 1000 gulden en een dozijn zilveren lepels en vorken na. Ze laat aan de noodlijdende armen van Steenberg 500 gulden om onder hen te verdelen en drie halfzussen van Onno van den Santheuvel mogen ieder een fraai zilverwerk uitkiezen uit de nalatenschap voor de waarde van maximaal 60 gulden. Onno van den Santheuvel moet volgens het testament er zorg voor dragen, dat de legaten uiterlijk zes maanden na het overlijden van zijn nicht in handen zijn aan wie gelegateerd is.

Twee weken later op 23 april 1843 overlijdt Vrouwe Sophia in het centrum van Steenberg.

In de weken na haar overlijden wordt het landgoed Dassenberg verzegeld, Onno van den Santheuvel machtigt Gerard Lambooi^{iv} om zijn zaken te regelen, Onno van den Santheuvel legt bij de notaris^{iv} vast, dat hij na het opstellen van de boedelbeschrijving de mogelijkheid zou hebben om van de nalatenschap af te zien. Adriaan Hagenaar wordt beëdigd door de kantonrechter^{iv} tot taxateur, deurwaarder Johannes Geijzen stuurt Johan Jacob Haggenmacher een aanmaning^{iv} om aanwezig te zijn bij de ontzegeling en de boedelbeschrijving van zijn overleden echtgenote Vrouwe Sophia en Adriana Paulowitz von Hubino wordt de aangeefster bij de boedel-beschrijving. Adriana Paulowitz von Hubino zal alle roerende goederen onder ede aanwijzen tijdens de boedelbeschrijving.

Eind mei en begin juni 1843 neemt de boedelbeschrijving vier dagen in beslag. Eerst worden alle goederen in het huis op landgoed Dassenberg beschreven. Wat hier opvalt, is dat er relatief weinig goederen aanwezig zijn. Vrouwe Sophia heeft blijkbaar alle goederen van waarde een jaar eerder openbaar verkocht en wat achter blijft zijn grote meubels als bedden, tafels en stoelen, wat keukengerei, serviesgoed en kleding en linnengoed, die ze niet meer nodig had. Opvallend zijn een paar boeken, genoemd met titel en schrijver, atlanten en landkaarten en familieportretten. Een grote hoeveelheid zilverwerk, waarover in het testament wordt gesproken is ook in huis van het landgoed Dassenberg te vinden. De vertrekken in het huis op Landgoed Dassenberg, waar in de boedel ligt, wordt nauwkeurig beschreven, zodat je een gedetailleerd beeld krijgt, hoe dit huis eruit heeft gezien. Cornelis Roeijers, die ook op het landgoed woont, neemt alle goederen in bewaring en zal er goed voor zorgen. De notaris, de taxateur, de aangeefster en de getuigen gaan, als alles beschreven is, naar het huis in het centrum van Steenberg, waar Vrouwe Sophia overleden is, om daar de boedelbeschrijving van haar eigendommen voort te zetten. Toen Vrouwe Sophia een jaar eerder, na de voorgenomen scheiding van tafel en bed van haar echtgenoot, haar intrek nam bij weduwe Allebes, had ze kleding, gouden en zilveren sieraden, als ringen en kettingen, een portemonnee en waardevolle papieren meegenomen. De hele inventaris wordt geschat op 2000 gulden. Daarnaast worden de baten en de lasten van de nalatenschap uitgebreid beschreven en het blijkt dat er een kleine 8000 gulden aan lasten zijn. In november 1843^{xviii} wordt de inboedel openbaar verkocht en levert slechts iets meer dan 400 gulden op. Het landgoed Dassenberg, wat bestaat uit een herenhuis, boerenwoning, schuur, stal, wagenhuis en verdere tuin, zaai-, wei- en boslanden, heide, moerassen en rietgorzen wordt op 29 maart 1844^{xix} aan Nicolaas van Meel, logementhouder, voor 31.000 gulden verkocht. Met deze verkoop eindigt een jarenlang familiebezit.

September 2010, Hanneke Meulblok

ⁱ Overlijdensregister Steenberg 1841-1844 ;acte 39

ⁱⁱ 10/4/1843 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenberg; acte 813

ⁱⁱⁱ 4/1/1837 bij Johannes van der Zaag te Steenberg; acte 445

-
- ^{iv} 29/5/1843 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 827, acte 828, acte 829 en acte 833
- ^v Bevolkingregister Steenbergen 1804; wijk 14 pagina 75
- ^{vi} 5/6/1829 bij notaris Johannes Alder te Bergen op Zoom; acte 1349
- ^{vii} Huwelijksregister Steenbergen 1827-1831; acte 31
- ^{viii} Publieke verkoping vinden over het algemeen in juni en december plaats van januari 1830 tot januari 1843.
De meeste publieke verkopeningen zijn geregistreerd bij notaris Johannes van der Zaag te Steenbergen
- ^{ix} 3/6/1842 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 728
- ^x 7/4/1842 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 715
- ^{xi} 9/12/1841 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 658, acte 659 en
16/4/1842; acte 711 en 30/4/1842; acte 716
- ^{xii} 22/4/1842 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 714
- ^{xiii} 6/5/1842 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 721
- ^{xiv} 17/6/1842 bij notaris Hendrik Jan van Swieten te Steenbergen; acte 732
- ^{xv} 10/1/1843 bij notaris Johannes van der Zaag te Steenbergen; acte 987
- ^{xvi} 6/2/1843 bij notaris Johannes van der Zaag te Steenbergen; acte 995
- ^{xvii} Bevolkingsregister 1840-1850, Steenbergen, Wijk O3 pagina 344
- ^{xviii} 16/11/1843 bij notaris Hendrik Jan van Swieten, acte 878
- ^{xix} 29/3/1844 bij notaris Hendrik Jan van Swieten, acte 911
- ^{xx} artikel A.M. Bosters